

Bever

in uw buurt

Foto Jelger Herder

Beverweetjes

Bevers zijn met 3 jaar volwassen en worden gemiddeld 10 jaar, maar ze kunnen wel 20 jaar oud worden.

De lengte van een bever is maximaal 1.30 m (waarvan 30 cm staart). Ze wegen 20-30 kg.

Bevers leven in een familie van ouders, tweejarigen, jaarlingen en jongen. De ouders blijven hun hele leven bij elkaar.

Bevers wonen in een burcht of hol waarvan de ingang onder water zit. Daarnaast gebruiken ze ook rustplaatsen ('legers') op de oever.

Zeer kenmerkend zijn de grote voortanden, bedekt met een harde laag oranje glazuur. De snijtanden van een bever groeien altijd door. Dat moet ook wel want door het knagen aan bomen slijten ze voortdurend af.

Bevers hebben grote achterpoten, tussen de achtertenen zitten zwemvliezen die ze gebruiken om mee te zwemmen.

Foto Dick bekker

Grenzen van een beverterritorium worden met geursporen gemarkeerd, het zogenaamde 'bevergeil'. Dit sterk ruikend vocht komt uit twee klieren in het achterlijf. In de 16^e en 17^e eeuw werd het beschouwd als geneesmiddel voor alle kwalen. Ook werd het gebruikt in de parfumindustrie.

Bevers hebben een extreem dichte vacht om ook onder water warm te blijven. Het aantal haren is ongeveer 23.000 per cm² beverhuid (een mens heeft ongeveer 300 haren per cm²).

De staart van de bever dient als alarm. Als er gevaar dreigt slaat hij er hard mee op het water zodat andere bevers in de buurt worden gewaarschuwd. Verder zijn bevers meestal stil, soms maken ze zacht kreunende of blazende geluiden. Daarnaast wordt de staart gebruikt voor opslag van vet en bij de regulatie van de lichaamstemperatuur (aders open zetten om warmte te verliezen, aders vernauwen als het koud is).

Mannetjes en vrouwtjes lijken erg veel op elkaar, ze zijn even groot. Het vrouwtje heeft doorgaans een iets smallere staart.

Iedere achterpoot heeft een teen met een dubbele nagel die ze gebruiken als een kammetje om hun vacht te verzorgen.

Foto Willy de Koning

Foto Richard Witte van den Bosch

 De oren, ogen en neusgaten van een bever liggen op dezelfde hoogte zodat hij tijdens het zwemmen alle drie zintuigen kan gebruiken. Om te voorkomen dat bevers tijdens het onderwater zwemmen water binnenkrijgen, sluiten ze hun neus en oren af met kleppen.

 Bij het onderwater knagen krijgt de bever geen water binnen omdat in de wang een stuk weefsel zit dat de mond tussen de snijtanden en de kiezen afsluit.

 De bever is een schoon dier. Regelmatig ververst hij de hout-snippen in zijn leger, hol of burcht. Hij vlooit en poetst zijn vacht en voorziet deze van waterafstotende olie.

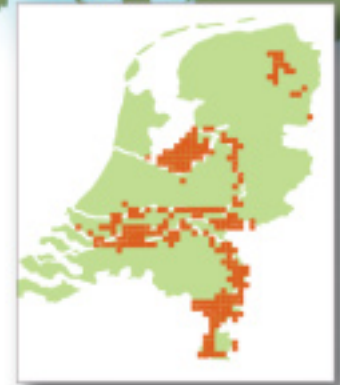
 Het aantal bomen dat een bever omknaagt hangt af van het klimaat en waar de bevers wonen. Wanneer de winters streng zijn leggen ze een wintervoorraad aan en daar knagen ze dan veel bomen voor om. Hoe snel ze een boom omknagen hangt af van de soort, een populier is sneller omgeknaagd dan een eik.

Foto Wilco Busstra

Waar leeft de bever?

In Europa komen op verschillende plaatsen bevers voor. De belangrijkste populaties bevinden zich in het oosten van Duitsland (stroomgebied van de Elbe), Zuid-Frankrijk (stroomgebied van de Rhône), Polen, Rusland en Scandinavië.

Oorspronkelijk kwamen bevers in een groot deel van Nederland voor. Bevers waren geliefd bij de mens vanwege hun pels, vlees en de vloeistof waar ze hun territorium mee afbakenen (het 'bevergeil') dat als geneesmiddel werd beschouwd en in de parfuumindustrie werd gebruikt. Door de intensieve jacht en biotoopvernietiging was de soort in 1826 in Nederland uitgestorven. Het duurde ruim 150 jaar voordat er weer bevers werden uitgezet in Nederland.

In 1988 is begonnen met het uitzetten van bevers in de Biesbosch. Later volgden ook bij- en uitzettingen in de Gelderse Poort, langs de Nederrijn en in Limburg. Recent zijn er bevers uitgezet in Drenthe en Groningen. Nakomelingen vanuit gevangenschap ontsnapte dieren leven in Flevoland en omgeving Rhenen.

... Als vernielers van boomen zijn de b. hoogst schadelijk. — De dichte pels van den bruin, het donkerst of roodbevin; de kleur is kastanje-meer geelachtig op den rug, naar de buiksijde zijn het kostbaarst. B.-haar werd vroeger veel gebruikt voor het vervaardigen van „kastoren“ hooden. De b. wordt in N.-Amerika en Siberië sterk gejaagd; jaarlijks komen 175,000 vellen op de markt; de waarde van een vel wisselt van 25—50 galden; de hoofdmarkt is Londen; de meeste vellen gaan naar Rusland...

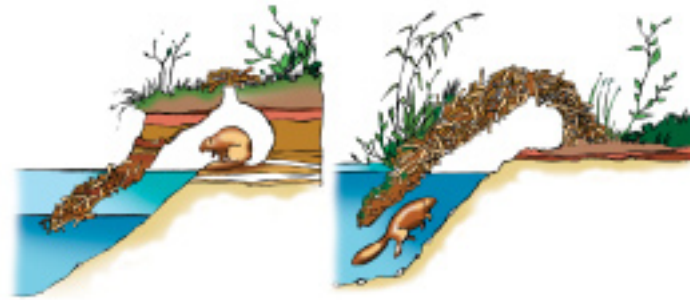
Deel uit de omschrijving van de bever uit de 'Oosthoek's geïllustreerde encyclopaedie' uit het jaar 1917

Naar schatting zijn er nu in Nederland zo'n 600 bevers verspreid over verschillende populaties.

De bever is dus, na twee eeuwen verdwenen te zijn geweest uit Nederland, inmiddels weer aan een flinke opmars bezig.

Hoe leven bevers?

Beverburcht. Burchten en hollen worden aangelegd in de hogere oevers. Onder de gemiddelde waterlijn graven ze een gang de

oever in, waarbij ze na enkele meters omhoog graven. Vervolgens graven ze een kamer uit. Wanneer de oever hoog en kleiig is, blijft het dak in stand en spreken we van een hol. Indien de oever lager is of zanderig, dan stort het dak vroeg of laat in en dekken de bevers het gat af met takken en modder en spreken we van een burcht. Het dak van een hol kan na enkele jaren alsnog instorten,

Foto Stefan Vreugdenhil

waarna bevers het dak afdekken met takken en modder en er een burcht ontstaat.

Als hoge oevers ontbreken worden burchten in het water of op het land gemaakt. In het water wordt een burcht vanaf de bodem opgebouwd. Dergelijke burchten in meertjes worden af en toe aangetroffen in Scandinavië en Canada. Op het land worden burchten soms opgebouwd over een leger heen, waarbij ze de takken en modder zover door laten lopen dat er een ingang onder water ontstaat.

Een beverburcht kan wel 2 m hoog worden en een doorsnede van 10 m hebben. Via de ingang komt de bever eerst in de natte kamer, waar de bever het water van zich af schudt. Dan volgt de droge of nestkamer waar de bever slaapt en de jongen verzorgt. Deze droge kamer is bedekt met geschilde versnipperde takken. De nestkamer ligt ongeveer 20 cm boven de waterspiegel en is voorzien van een luchtgat.

In de zomer maakt de bever vaak gebruik van een leger. Het leger van een bever bestaat uit een kuiltje met platgetrapte vegetatie of houtsnippers. Legers liggen op de oever en meestal onder struiken of andere dichte begroeiing.

Beverburcht op de oever. Foto Landschapsbeheer Flevoland

Foto Edo van Uchelen

Voedsel. In Nederland is de bever het grootste knaagdier. Het zijn echte vegetariërs. Op het menu van de bever staan bladeren, twijgen en bast van bomen (wilg en populier zijn favoriet) en wortelstokken. Ze eten zelden naaldhout. In de zomer eten ze veel kruidachtige water- en landplanten.

januari

februari

maart

april

mei

juni

juli

augustus

september

oktober

november

december

Beverkalender

Bevers zijn vooral actief in de schemering en de nacht. Overdag brengen bevers de tijd voornamelijk slapend door op legers, in holen of in burchten.

Zij leven solitair of in een kleine familie. Deze familie bestaat gemiddeld uit 4 tot 5 dieren, maar kan ook uit 8 tot 10 dieren bestaan: het ouderlijk paar, de jongen van minder dan één jaar en de nakomelingen van de voorgaande twee jaar. Het ouderkoppel blijft hun hele leven bij elkaar.

Bevers houden geen winterslaap. Ze kunnen om te overleven de vetreserves in hun staart en rest van hun lichaam aanspreken.

In gebieden met strenge winters wordt een voedselvoorraad aangelegd om de winter door te komen. Daarbij slepen ze in het najaar grote hoeveelheden takken richting de burcht en steken deze onder water in de modder. Als het water bevroert kunnen ze via de ingang onder het water bij de voedselvoorraad komen en daar takken afknagen en de burcht in nemen. In Nederland zijn de winters vaak relatief zacht en zijn er maar weinig families die een voedselvoorraad aanleggen.

Bevers planten zich doorgaans vanaf hun derde levensjaar voort. De paring is in januari/februari en na een zwangerschap van ongeveer 3,5 maand worden de jongen geboren. Een bever krijgt gemiddeld drie jongen. De ouders worden bij de opvoeding bijgestaan door de jongen van de voorgaande twee jaren.

Na een week of acht (het is inmiddels half juni) komen de jongen, die in een hol of een burcht worden geboren, voor het eerst naar buiten. Aanvankelijk blijven ze vlak bij de ingang, maar na enkele weken zwemmen ze steeds verder van de burcht of het hol.

Na twee tot drie jaar zijn bevers volwassen en gaan zij op zoek naar een eigen leefgebied en verlaten het ouderlijk territorium. De meeste bevers doen dat in het voorjaar, maar als de dichtheden hoog zijn, stellen ze het vertrek soms uit tot de nazomer of het voorjaar daarop.

Leefgebied

Bevers komen voor in het overgangsggebied tussen land en water, zoals moerassen, langs beken, rivieren en meren.

Ze hebben geen voorkeur voor stromend of stilstaand water, maar een waterdiepte van minimaal 50 cm is een vereiste. Dan kan de ingang van de burcht onder water liggen en is het voedsel zwemmend makkelijker bereikbaar. Een andere vereiste is de aanwezigheid van bomen en struiken op de oever zoals wilg, populier, berk en es en de aanwezigheid van kruiden. Hoe gevarieerder het aanbod aan bomen, struiken en (water)planten hoe geschikter het gebied voor bevers is.

De bever kan door het bouwen van dammen en het omknagen van bomen en struiken een grote invloed op zijn leefomgeving hebben. Hij vergroot daardoor de biodiversiteit.

In kleine beken met een variërende waterstand worden soms dammen (tot wel 100 m lengte) aangelegd om het water op peil te houden. Hiervoor kunnen tot wel 100 cm dikke bomen worden omgeknaagd. Om hun foerageergebied te vergroten leggen bevers soms kanaaltjes aan. Deze kunnen enkele meters tot enkele honderden meters lang zijn.

Bevers zien

Bevers zijn in het zomerhalfjaar aan het begin van de avond, wanneer ze actief worden, goed waar te nemen. De beverburcht en vraatsporen aan bomen en takken vormen het onmiskenbare bewijs dat er in een gebied bevers leven.

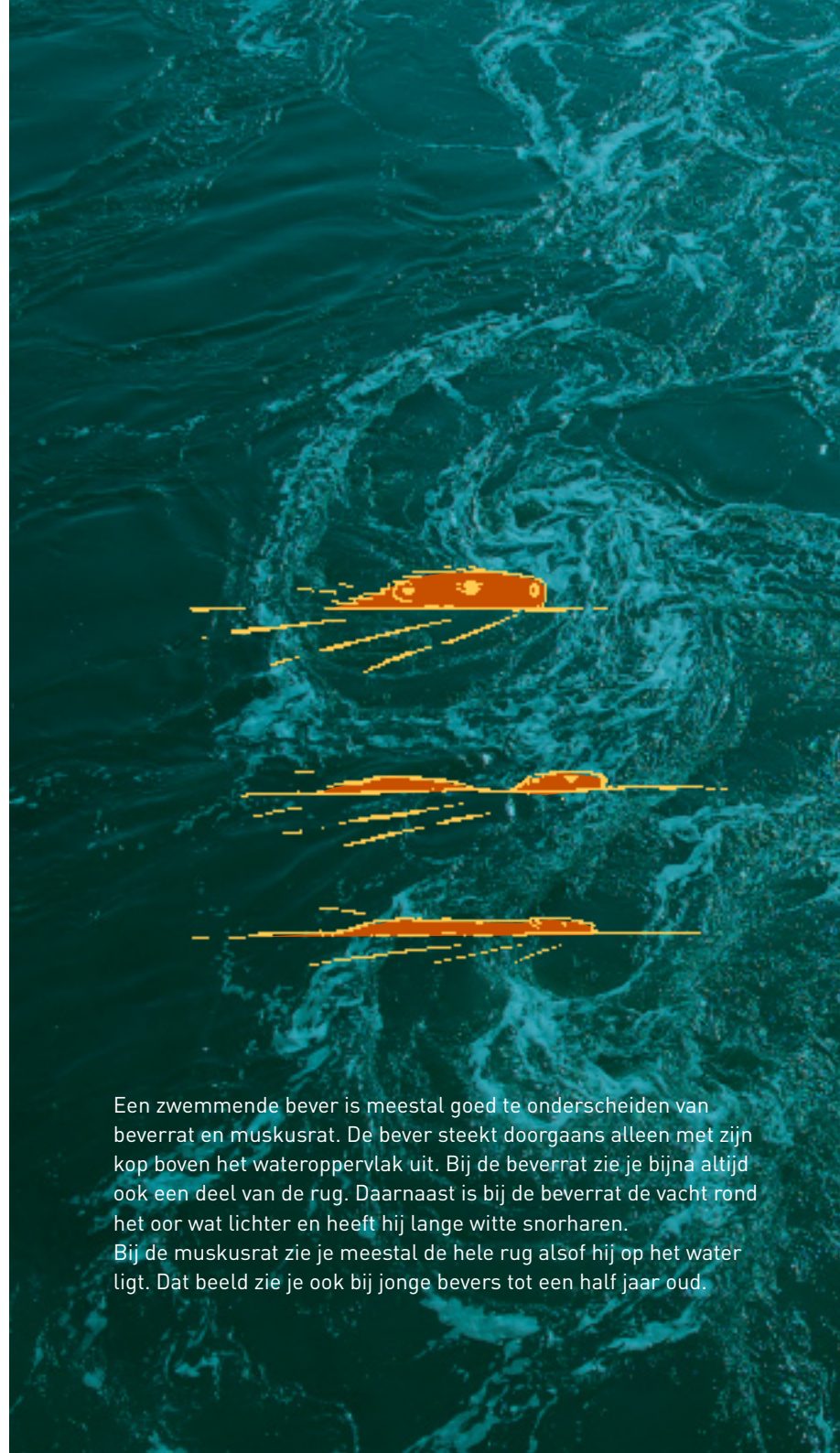
Illustratie Peter Twisk

*Kopromplengte bever: 70-100cm
Kopromplengte beverrat: 42-65cm
Kopromplengte muskusrat: 25-35cm*

Niet in alle leefgebieden zijn bevers makkelijk waar te nemen. Op sommige plekken worden excursies georganiseerd onder leiding van een gids, zoals in het Nationaal Park De Biesbosch.

Bevers worden vaak verward met de beverrat. Dit dier is echter een stuk kleiner (kopromplengte maximaal 65 cm en staart maximaal 45 cm), heeft een duidelijke snuit en zwemt meestal met een deel van de achterrug boven water. Een volwassen beverrat is even groot als een bever van 1 tot 2 jaar. Een beverrat heeft lange witte snorharen.

Een volwassen muskusrat is even groot als een éénjarige bever (kopromplengte maximaal 35 cm en staart maximaal 25 cm).

Een zwemmende bever is meestal goed te onderscheiden van beverrat en muskusrat. De bever steekt doorgaans alleen met zijn kop boven het wateroppervlak uit. Bij de beverrat zie je bijna altijd ook een deel van de rug. Daarnaast is bij de beverrat de vacht rond het oor wat lichter en heeft hij lange witte snorharen. Bij de muskusrat zie je meestal de hele rug alsof hij op het water ligt. Dat beeld zie je ook bij jonge bevers tot een half jaar oud.

Beversporen

Een beverburcht zelf is natuurlijk één van de duidelijkste aanwijzingen voor de aanwezigheid van bevers. Daarnaast laat de bever door zijn foerageergedrag nogal wat sporen na. Zo worden bomen met name in het winterseizoen omgeknaagd voor het aanleggen van een eventuele wintervoorraad.

Bij het omknagen van een boom wordt de bekende zandloper-vormige inkeping gemaakt. De afgeknaagde takken hebben een schuin snijvlak. Bij het knagen vallen grove spaanders op de grond. Tandafdrukken, die ongeveer 8 mm breed zijn, zijn duidelijk zichtbaar op zowel stam en de tak als op de spaanders. In het water zijn vaak afgeknaagde en geschildde takken van bomen te vinden. Hier heeft de bever de bast vanaf geknaagd.

Op de oevers zijn 'glijbanen' te vinden. Dit zijn de opgangen op de oever waar de bever vaak het water in en uit gaat. Bij deze opgangen zijn soms ook de geurmerken te vinden, waarmee bevers aan soortgenoten duidelijk maken dat het gebied al bezet is.

Beverglijbaan. Foto Tim Hofmeester

De voor- en achterpoten van bevers zijn heel verschillend. Zijn voorpoten lijken net handen met vingers en lange nagels. In een duidelijke afdruk van de voorvoet zijn vijf tenen zichtbaar, waarvan de duim klein is.

De achterpoten zijn veel groter dan de voorpoten. Ze hebben duidelijke zwemvliezen tussen de tenen en ook nagels. Eén teen heeft zelfs twee nagels. Deze dubbele nagel gebruikt de bever als kam bij het verzorgen van zijn vacht. In de afdruk van de achtervoet zijn de tenen soms verbonden door een lijn, veroorzaakt door het zwemvlies.

De staart laat een duidelijk sleepspoor na, dat de pootafdrukken vaak uitwist.

De afdruk van de voorvoet is 5,5 cm lang en 4,5 cm breed.

De achtervoet is maximaal 14,5 cm lang en 10 cm breed.

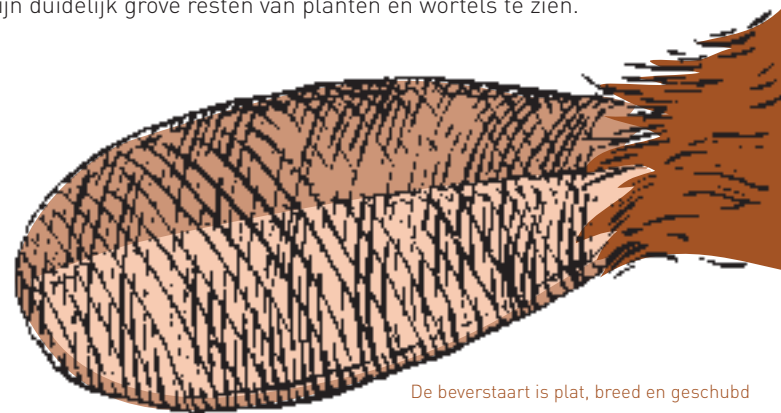

Beverkeutels. Foto Willy de Koning

Prenten van de bever: voorvoet en achtervoet

Uitwerpselen. Bevers zijn 'blinde-darm-verteeders'. In de sterk vergrote blinde darm bevindt zich een grote bacteriekolonie die het voedsel verteert. De blinde darm bevindt zich echter aan het eind van het verteringskanaal. Om toch de voedingsstoffen uit het voedsel op te kunnen nemen produceren bevers speciale uitwerpselen die ze weer opeten. Overdag produceren ze daarvoor groene pastaachtig uitwerpselen. Vervolgens gaat het voedsel voor de tweede keer (maar nu met bacteriën) door het verteringskanaal en nemen ze de voedingsstoffen op. Uiteindelijk blijven alleen nog uitwerpselen over die ze produceren als ze 's nachts rondzwemmen. Deze zijn geelbeige tot donkerbruin en kogelrond tot eivormig. De lengte bedraagt twee tot vier cm, de dikte is ongeveer 2 cm. In de keutels zijn duidelijk grove resten van planten en wortels te zien.

De beverstaart is plat, breed en geschubd

2012 is het Jaar van de bever

Het gaat weer goed met de bever in Nederland. De Zoogdierverseniging wil het succesverhaal van de bever verspreiden en iedereen kennis laten maken met dit bijzondere zoogdier. Bevers komen op steeds meer plaatsen voor waardoor de kans ook groter is de soort zelf of zijn herkenbare knaagsporen tegen te komen!

Ieder jaar vraagt de Zoogdierverseniging extra aandacht voor één van de in Nederland in het wild levende zoogdiersoorten. In 2008 was dit de bunzing, in 2009 de egel, in 2010 het wild zwijn en in 2011 werd gekozen voor alle Nederlandse vleermuissoorten. In 2012 is het de beurt aan de bever.

Meer weten over bevers?

Kijk dan op de website: www.jaarvandebever.nl.

Calutra

De Zoogdierverseniging heeft een eigen bever- en otterwerkgroep (Calutra). Deze werkgroep bestaat uit een klein bestuur en een netwerk van werkgroepleden en contactpersonen in het gehele land.

Het doel van Calutra is om de verspreiding en de groei van de bever- en otterpopulaties in Nederland in kaart te brengen en te volgen. Daarmee wordt kennis over de bever en de otter verzameld en gebundeld en kan zij worden ingezet voor voorlichting, onderzoek en bescherming.

Calutra organiseert activiteiten en geeft een nieuwsbrief uit. Kijk voor meer informatie op www.zoogdierverseniging.nl/calutra

Zelf bevers zien?

Bevers zijn goed in het spreekwoordelijke vizier te krijgen. Het lastige is dat je wel moet weten waar de bevers precies zitten. Een excursie biedt dan een uitkomst, ook om ongewenste verstoring van bevers te voorkomen. Op verschillende plaatsen in Nederland en België worden geleide excursies georganiseerd. In Nederland onder meer door IVN Natuur- en Milieueducatie (diverse plaatsen in het land, kijk op www.ivn.nl) en Nationaal Park De Biesbosch (www.biesbosch.org). In België worden met name in de Ardennen veel excursies georganiseerd (www.bureaudesguides.eu).

Bevertelling in de Biesbosch. Foto Stefan Vreugdenhil

Colofon

Uitgave Zoogdierverseniging
Tekst Neeltje Huizenga, Vilmar Dijkstra en Stefan Vreugdenhil
Coverfoto Yves Adams/Vilda
Vormgeving BARD87 's-Graveland
Illustraties Wietse Bakker
Druk Polyprint Hilversum

© Alle rechten voorbehouden aan de uitgevers van dit boekje.
 Gebruik in publicaties alleen na toestemming van de Zoogdierverseniging.

Dankwoord

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van het Prins Bernhard Cultuurfonds en Kiwa.

Dank ook aan alle fotografen en anderen die meewerkten aan deze uitgave.

Word nu lid van de Zoogdierverseniging

Naam* M/V
 Adres*
 Postcode/Woonplaats*
 E-mail
 Telefoon
 Datum* Handtekening*

*=verplichte velden

- Optie 1:** ik maak gebruik van de aanbieding en betaal voor de Veldgids Europese Zoogdieren én het lidmaatschap van de Zoogdierverseniging het totaalbedrag van €45,- (inclusief verzendkosten; winkelwaarde van de Veldgids is €32,95, uw voordeel is €12,95)
- Optie 2:** ik word lid van de Zoogdierverseniging voor €25,- per jaar, maar maak geen gebruik van de aanbieding.

De Veldgids wordt verstuurd na ontvangst van de betaling.

Deze aanbieding geldt tot en met 31 december 2012

Ik machtig de Zoogdierverseniging om dit bedrag af te schrijven

van rekeningnr: _____

ten name van _____

Code BE42012

Word lid van de Zoogdierverseniging en ontvang vier keer per jaar het tijdschrift Zoogdier. Hiervoor betaalt u €25,- per jaar. Om u welkom te heten, bieden wij u een flinke korting op de Veldgids Europese Zoogdieren.

← Veldgids Europese Zoogdieren

Vroege Vogels: "Een uitgebreide, goed gedocumenteerde gids waar zowel de zoogdierenleek als de ietwat gevorderde waarnemer z'n voordeel mee kan doen...."

Vul de bon in

en stuur hem in een gesloten enveloppe aan:
 ZOOGDIERVERENIGING, POSTBUS 6531, 6503 GA NIJMEGEN

Bevers

in uw buurt

Een uitgave van de Zoogdierverseniging